

Mr. L.R.J. Ridder van Rappard op 5 januari 1994 overleden

Joop Beetsma

Op 5 januari 1994 overleed op 87-jarige leeftijd (geboren 1906) de oud-voorzitter en Ere-voorzitter van de VBBN de heer Mr. L.R.J. Ridder van Rappard.

Op 31 mei 1937 werd de heer Van Rappard gekozen als voorzitter van de VBBN. Tot 1977 werd hij steeds weer in deze functie herkozen en heeft daardoor 40 jaren geschiedenis van de VBBN meegemaakt en in belangrijke mate meebepaald.

38 De heer Van Rappard was van jongs af geïnteresseerd in bijen. Hij leerde het imkeren van zijn moeder. De heer Van Rappard was een geboren bestuurder. Dienstbaarheid had hij van-huis-uit meegekregen, hij moest een voorbeeld zijn en leiding geven. Op 27-jarige leeftijd was hij al burgemeester van Zoelen en van 1939 tot 1971 van Gorinchem.

De heer Van Rappard was een gedreven mens. Hij zag in de imkerij een mogelijkheid om de mensen tot

Tijdens de imkersmanifestatie 'Bij en Boom' in 1987

elkaar te brengen. Hij had een voorkeur voor het mystieke. 'Wij imkers worden geconfronteerd met het mysterie van de bijenstaat en worden vervuld, wellicht nog meer dan de meeste andere mensen, van een groot gevoel van eerbied voor God's wonderbaarlijke en ondoorgrondelijke schepping.' Het was hem een gruwel wanneer bijvoorbeeld de bijenkoningin beschreven werd als een eierlegmachine.

De VBBN

De VBBN zou onder andere een spreekbuis voor een doeltreffende milieubescherming moeten zijn. 'Door de schaalvergroting van de landbouw en de verstedelijking van het platteland wordt de honingbij steeds onmisbaar voor de instandhouding van het biologisch evenwicht in de door volstrekt overdreven insecticiden-bestrijding zo aangetaste natuur.' 'Niet alleen de flora, maar ook de fauna wordt bedreigd.' 'Geen bijen, geen vogels.'

Het Maandschrift voor de Bijenteelt

Als voorzitter van de VBBN bracht de heer Van Rappard steeds zeer uitvoerig zijn ideeën in het maandblad naar voren. Een van zijn belangrijke punten was een Rijksmerk voor honing. Daarnaast schreef hij verslagen van de internationale Apimondia congressen en een enkele keer een boekbespreking.

Bij verschillende gelegenheden noemde de heer Van Rappard het belang van het samengaan van de maandbladen. Hierbij verkondigde hij: 'Als vereniging van de tijdschriften plaatsvindt zullen ook de verenigingen wel gauw samengaan.' Daar staat echter tegenover dat hij zich vaak zeer kritisch uitliet over de zuidelijke bonden en de ANI, wat het samengaan van de organisaties niet heeft bevorderd.

In 1965 is er voor het eerst een gezamenlijk maandblad verschenen. Tot grote teleurstelling van de initiatiefnemers van de VBBN, de heren A. Vink en H.G. Maagendans, werd deze samenwerking na 3 jaren al weer beëindigd.

Het Bijenhuis

Na vele jaren van voorbereiding kwam onder de leiding van de heer Van Rappard in 1972 het nieuwe Bijenhuis tot stand. Behalve voor de huisvesting van de administratie en de afdeling Handel werd op zijn aandringen het Bijenhuis ook voor verschillende landelijke bijeenkomsten gebruikt. Oorspronkelijk had de heer Van Rappard het idee om op het terrein, waar nu de drachtplantentuin is ingericht, een centrum voor wetenschappelijk onderzoek te laten bouwen. Deze wens is niet in vervulling gegaan, maar wel de wens om in het nieuwe gebouw een museum in te richten.

Samenwerking met de Rijksbijenteeltconsulenten

De heer Van Rappard was in functie gedurende de ambtperioden van vier Rijksbijenteeltconsulenten. In 1938 nam hij afscheid van de eerste consulent, de heer Van Giersbergen, die begon als wandelleraar in dienst van de VBBN. Van 1938 tot 1959 had hij veel contact met dr. ir. A. Minderhoud, van 1959 tot 1973 met ir. J.F.A.M. Mommers en tot aan zijn afscheid als voorzitter van de VBBN met ir. J.J. Pettinga.

De Bedrijfsraad

Op vrijwel alle Imkersdagen bepleitte de heer Van Rappard het belang van de samenwerking tussen de verschillende imkersorganisaties en drong aan op een fusie tot een 'Nationale imkersorganisatie'. Hij propageerde dit belang in een taal die de imkers aanspreekt: 'Een goed en ervaren imker weet dat één sterk volk nu eenmaal beter is dan twee zwakken. Het is hem ook bekend dat zwermen en honingen niet samengaan.' Graag haalde hij daarbij oud-vaderlandse leuzen aan zoals: 'Daer is geen stercker band dan eendracht in het land.'

Vóór zijn komst als voorzitter, waren er al gezamenlijke activiteiten met de Zuidelijke Bonden. In 1928 werd het Nederlandse Honingcontrolestation opgericht en in 1933 kwam er een Contactcommissie voor de behartiging van algemene imkersbelangen tot stand. Het werk van deze contactcommissie leidde in 1940 tot een overeenkomst over het oprichten van de Stichting Algemene Imkersbelangen (later de Stichting Bedrijfsraad voor de Bijenhouderij in Nederland).

Afdeling Bijenteelt van het Landbouwschap

Gedurende 17 jaren heeft de heer Van Rappard, samen met andere hoofdbestuursleden, de VBBN vertegenwoordigd in de afdeling Bijenteelt van het Landbouwschap.

Apimondia

In 1949 organiseerden de Nederlandse imkersorganisaties voor de tweede keer een Internationaal Bijenteelt Congres in Amsterdam. Deze bijeenkomst was voor de heer Van Rappard van groot belang omdat hier het initiatief werd genomen om de internationale imkersorganisatie Apimondia op te richten. Hij heeft zich met veel energie ingezet voor deze organisatie. Hij zag het bevorderen van internationale contacten tussen imkers als een bijdrage aan het instandhouden van de wereldvrede. Zijn leus was: 'Imkers aller landen verenigt U'. Als voorzitter van Apimondia had hij veel vriendschappelijke contacten

en correspondeerde met imkers uit alle delen van de wereld. 'Ik heb mensen ontmoet die de romantiek en het idealisme dat de bijenteelt kenmerkt, doorhadden.'

Tijdens de vergaderingen van Apimondia bleek zijn grote vaardigheid en stijl als hij de aanwezigen vloeiend in verschillende talen toesprak, hen regelmatig tot veel gelach en hilariteit bracht en zo een constructieve sfeer opriep.

De oorlogsjaren

De heer Wieb Top, schrijver van het gedenboek 100 jaar VBBN, had in april 1991 een gesprek met de heer Van Rappard. In dit gesprek beschreef de heer Van Rappard onder andere hoe hij zichzelf zag. 'Ik ben een heerszuchtig en agressief mens en dat heeft consequenties, ook in minder gunstige zin. Ik had in de VBBN een koningspositie, laten we wel wezen. Ik kon me veel meer permitteren dan wie dan ook en dat heb ik niet nagelaten. De sfeer was goed, ik kon uitstekend met de HB-leden opschieten, al had ik op de verkiezing (tot voorzitter) uiteraard geen invloed.' In dit gesprek kwamen regelmatig de oorlogsjaren ter sprake. De heer Van Rappard schreef over deze periode het boek 'Bijenteelt in bezettingstijd'. In deze jaren is er een voortdurende strijd geweest om het voortbestaan van de VBBN en om te ontkomen aan een inlijving bij een 'Landstandverband' (NSB-organisatie). De heer Van Rappard moest zijn opstelling als burgemeester bekopen met een opsluiting van 1,5 jaar in het gijzelaarskamp van St. Michiels Gestel, waarvan hij 3 maanden in een cel verbleef.

Afscheidsrede

Op de Nationale Imkersdag 1977 nam de heer Van Rappard afscheid als Algemeen Voorzitter. Hij

De algemene vergadering van de VBBN te Wageningen

merkte onder andere op: 'Wij imkers zijn benijdenswaardige mensen, we staan door ons contact met de bijen filosofisch ten opzichte van het leven, wij zijn verbonden door eensgezindheid, offervaardigheid en fanatisme. De imkerij betekent weinig als men enkel naar de commercie ziet, slechts een enkeling weet zich er een bescheiden inkomen uit te verschaffen.' Traditiegetrouw werd er aan het einde van de imkersdag een telegram aan de koningin gestuurd met de inhoud: 'De VBBN bijeen op de 46e Nationale Imkersdag te Assen, betuigt U hierbij haar gevoelens van oprechte trouw en afhankelijkheid.' Bovendien ontving de koningin een pakket honing (de eerste prijzen). Dit telegram werd elk jaar weer beantwoord door de Adjutant van Dienst van de koningin.

40 Gepensioneerd

De overgang van het zeer actieve leven naar de rust in Leusden is hem zwaar gevallen. Tot enkele jaren geleden bleef hij met veel belangstelling belangrijke bijeenkomsten van de VBBN bijwonen. Op de Imkersmanifestatie 'Bij en Boom' in 1987 te Wageningen werd aan hem het eerste exemplaar van de Imkersencyclopedie aangeboden. De Algemene Vergadering van 1989 in het IAC in Wageningen, waarin de plannen voor een grootscheepse Nieuwrasvorming gepresenteerd werden, was de laatste bijeenkomst waaraan hij deelnam.

Wij hebben ons hier beperkt tot wat de heer Ridder van Rappard voor de bijenhouderij heeft betekend. Aan zijn maatschappelijke verdiensten hebben alle dagbladen aandacht besteed.

Wij wensen mevrouw E. van Rappard-van Hardenbroek van Lockhorst zeer veel sterkte bij het dragen van het verlies van haar levenspartner.

Reactie na het aanbieden van het eerste exemplaar van de 'Imkersencyclopedie'.

In memoriam Jaap Kaal

Joop Beetsma

Op de eerste dag van het nieuwe jaar overleed Jaap Kaal. Tijdens zijn behandeling in het ziekenhuis bleef hij steeds vol goede moed. Ondanks zijn krachtige geestelijke instelling heeft zijn lichaam uiteindelijk de strijd moeten opgeven.

Wij zijn diep getroffen door het verlies van Jaap Kaal.

Hij is vooral bekend geworden door zijn uitvoerige kennis van en ervaring met het toepassen van bijenprodukten als geneesmiddel. Hij werd geïnspireerd door het toepassen van apitherapie in Roemenië. In dit verband is hij meerdere malen op bezoek geweest bij dr. Cristina Mateescu, verbonden aan het Bijenonderzoek Instituut in Boekarest, en omgekeerd heeft Jaap Kaal zich ingezet voor het organiseren van een serie lezingen over apitherapie door mevrouw Mateescu in ons land.

Vanaf de oprichting van NECTAR is hij intensief betrokken geweest bij het adviseren van imkers in ontwikkelingslanden en het beoordelen van aanvragen voor onderzoekprojecten in de tropen.

Vooral betreffende de bijenteelt in Afrikaanse landen kon hij daarbij teruggrijpen op zeer uitgebreide ervaringen die hij in Tanzania opdeed.

Gedurende drie jaren heeft hij zich daar toegelegd op het werken met lokale honingbijrassen, het instrueren van imkers betreffende de bijenteelt, de productie van honing en was en het op de markt brengen van deze producten. Verder heeft hij voor honderden jonge Tanzanianen imkerscursussen gegeven en in het laatste jaar van zijn verblijf de basis gelegd voor het oprichten van een imkerscoöperatie.

Al deze aspecten hebben een rol gespeeld bij zijn werk voor NECTAR.

Wij zijn Jaap bijzonder veel dank verschuldigd voor alle tijd en energie die hij besteed heeft aan het totstandkomen van de publicatie van het verslag van de eerste NECTAR-themadag over de traditionele bijenteelt.

Wij wensen mevrouw Kaal, kinderen en kleinkinderen veel sterkte bij het dragen van dit grote verlies.